

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ
КАФЕДРА ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЛОГІКА»**

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський) рівень

Повна програма

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань - 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Освітня програма – «Право»

Кількість кредитів – 3 – 90 год., із них: аудиторних – 48 год.; самостійної роботи студента – 32 год.

Форма навчання – денна, заочна

Рік підготовки – 1, семестр – 2

Компонент освітньої програми – обов'язкова.

Дні занять – відповідно до розкладу.

Консультації – відповідно до графіка навчального процесу.

Мова викладання – українська.

АНОТАЦІЯ

Логіці належить важлива роль у формуванні творчого мислення студента. Знання основ цієї науки значно підвищує культуру мислення майбутнього спеціаліста, рівень його освіченості і професійної кваліфікації, формує раціонально-критичний підхід до аналізу суспільних явищ. Її завдання - ввести студентів у світ головних принципів і операцій людського мислення, озброїти їх теоретичними знаннями про форми абстрактного мислення, формально-логічні закони та їх значення в практиці дедуктивних умовиводів, основи теорії аргументації. Логіка допомагає навчитись ефективно використовувати логічні закони і операції на практиці, в процесі міркувань, під час прийняття рішень, у процесі спілкування, суперечок, вирішення конфліктів.

Навчальна дисципліна «Логіка» є обов'язковою навчальною дисципліною, що належить до циклу професійної підготовки за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальність 081 «Право», галузь знань 08 «Право», яка викладається в 2 семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Підсумковий контроль: залік.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Логіка» є формування у студентів уміння правильно мислити, використовуючи наукові поняття і категорії, вміння коректно будувати свої міркування, запобігати помилковим судженням і міркуванням, уміння аргументовано доводити істину або спростовувати хибні твердження, вміння застосовувати логічне мислення у практичній діяльності економіста та юриста. Логічні знання повинні сприяти формуванню раціонально-аналітичного підходу до аналізу різноманітних реалій сучасного суспільства, активізації інтелектуального потенціалу особистості.

Навчальна дисципліна «Логіка» має своїми завданнями:

- систематизувати та упорядкувати свої знання, формує логічну культуру мислення людини, вчить мислити правильно, коректно аргументувати власну точку зору, а для цього правильно будувати свої міркування, швидкознаходити логічні помилки у чужих міркуваннях, грамотно їх спростовувати.
- методи сучасної логіки можуть бути використані в науковій діяльності – для дослідження проблем у сфері економіки та правознавства, для того, щоб навчитись робити правильні висновки з інформації, отриманої з різних джерел, критично ставитися до змісту цієї інформації, виявляти в ній логічні суперечності.
- формулює правила побудови наукових теорій, визначає форми і правила наукових доведень.
- можливість більш ефективно вирішити проблему комп'ютерної освіти студентської молоді. Знання з логіки використовуються у конкретних економічних науках, коли потрібно здійснити необхідний формалізований аналіз економічної та правничої інформації, запрограмувати цю інформацію на електронних носіях.
- допоможе юристу правильно здійснити дедуктивне міркування, побудувати логічно струнку, добре аргументовану промову (обвинувачення, захист), вказати на суперечності в показах потерпілого, свідків, звинуваченого, заперечити необгрунтовані доведення своїх опонентів.
- знання основ логіки знадобиться в наукових суперечках, диспутах, дискусіях, в умінні вести полеміку в парламентській, політичній діяльності, критично і конструктивно включатися в обмін ідеями під час спілкування, в умінні формулювати питання і відповідати на них чітко, з розумінням і по суті. Логіка

вчить людину послідовно, обґрунтовано висловлювати свої думки в усній та письмовій мові.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Основними видами навчальних аудиторних занять, під час яких здобувачі вищої освіти отримують необхідні знання, є лекції та практичні заняття. В межах робочого часу викладач може проводити консультації для здобувачів вищої освіти.

При викладанні лекційного матеріалу передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту та лекції у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв.

Лекція у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту дозволяє привернути увагу здобувачів вищої освіти до найбільш важливих питань теми лекції, винести на обговорення дискусійні питання та визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу здобувачами вищої освіти.

Лекція у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв – це візуальна форма подачі лекційного матеріалу з розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядаються за допомогою мультимедійних технічних засобів. Ці дві форми лекцій можуть бути поєднані.

При проведенні практичних занять передбачене виконання практичних робіт у формі вирішення ситуативних завдань (кейсів) і тестів, проведення ділової гри, заслуховування усних відповідей, доповідей, а також рефератів та демонстрація презентацій, які підготовлені як індивідуальні завдання за темою самостійного вивчення дисципліни.

Здобувачі вищої освіти працюють з друкованим чи надісланим їм в електронній формі інформативним матеріалом, або з інформацією в мережі Інтернет.

Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати наукові дослідження шляхом написання та опублікування наукових статей, тез доповідей на конференціях, круглих столах та наукових семінарах.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ») В АУДИТОРНИЙ ЧАС

Вивчення навчальної дисципліни передбачає роботу в колективі. Студенти під час лекційних занять ведуть конспект з відповідної теми. Під час заняття або ж в кінці лектор ставить питання, веде діалог з аудиторією для кращого засвоєння теоретичного матеріалу.

Лекції і практичні заняття можуть проводитися з використанням сервісу ZOOM.US. Також викладач і студенти можуть спілкуватись через електронну пошту, Viber, Telegram, інші доступні засоби комунікації. В разі потреби може використовуватись Форум як форма спілкування викладача й студентів у дистанційному (віддаленому) навчанні. Кожний форум присвячений будь-якій проблемі або темі. Модератор форуму (мережевий викладач) реалізує дискусію чи обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної та доброзичливої критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки на консультації викладача. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності.

Після вивчення навчальної дисципліни студент здобуває такі **компетентності**:

Загальні:

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Результати навчання:

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Філософія” здобувачі освіти повинні засвоїти такі програмні результати навчання (ПРН відповідно до освітньої програми):

РН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Логіка» здійснюється в одному семестрі і проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

Семестровий залік – це форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного, практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр та набуття певних компетентностей, що проводиться як контрольний захід.

У процесі усного опитування, викладач зобов'язаний спершу вислухати повну відповідь студента (не залежно від того, чи вона є правильною) і лише потім задавати уточнюючі, додаткові запитання. Обов'язково наголошується на неправильних фрагментах відповіді, на суті помилок.

Оприлюднення результатів заліку проводиться публічно.

Політика оцінювання – передбачає дотримання принципів доброчесності та студентоцентрованого підходу.

Академічна доброчесність - дотримання Положення про академічну доброчесність у ЛНУП». Доступний за посиланням: <http://lnau.edu.ua/lnau/index.php/uk/navchchas/zagalpolog.html>

Критерії оцінювання знань студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
75-81		
64-74	задовільно	не зараховано
60-63		
35-59	незадовільно	
0-34		

Загальні критерії поточного оцінювання знань студентів

% від кількості балів, визначеної робочою програмою дисципліни на відповідну тему	Критерії оцінювання

(визначає викладач)	
90-100	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних/розрахункових завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі завдання. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.
75-89	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість завдань. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.
60-74	В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину завдань. Студент має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.
0-59	Студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі завдання. Безсистемне відділення випадкових ознак вивченого; невміння робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.
0-34	Студент повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними. Студент не допущений до здачі екзамену/заліку

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ 1. ПРЕДМЕТ ЛОГІКИ. ЗАКОНИ ЛОГІКИ. ІСТОРІЯ ЛОГІКИ. ОСНОВИ СЕМАНТИКИ ТА СЕМІОТИКИ.

Тема 1. Предмет, структура та завдання формальної логіки.

Методологічні проблеми філософського розуміння предмета логіки. Мислення як предмет вивчення формальної логіки. Чуттєва і логічна (раціональна) форми пізнання. Особливості логічного (абстрактного) мислення. Особливості логічного пояснення суспільних і економічних явищ, у тому числі в державотворчій і юридичній галузях. Мислення і мова.

Логіка як наука про закони і форми правильного мислення. Мислення як предмет формальної логіки. Поняття логічної форми (структури) думки. Конкретний зміст і структура думки. Основні форми мислення: поняття, судження, умовивід.

Поняття логічного закону. Закон як логічно необхідний зв'язок між думками. Форми і закони мислення як засоби відображення об'єктивного світу. Істинність і формальна правильність судження. Основні закони логіки. Виконання законів логіки — необхідна умова досягнення істини в процесі пізнання, у тому числі соціального пізнання.

Структура логіки. Співвідношення формальної та діалектичної логіки. Некласичні логіки. Логіка й інші науки мислення (філософія, психологія, граматики, семантика, математика, соціологія, інформатика, кібернетика тощо). Роль логіки у підвищенні культури мислення. Логіка — раціональна основа процесу навчання, зокрема студентів економічного та юридичного профілів.

Тема 2. Мислення і мова.

Мова як матеріальний вираз мислення. Мовлення як єдність мови і мислення. Сутність та атрибути мови. Класифікація мов. Знак як головний елемент мови. Сутність, функції, структура та типологія знаків. Слова і словосполучення як знаки мови. Предметне значення і смисл знаку. Відношення між знаками та знаковими системами. Семіотика як теорія знакових систем. Рівні семіотичного аналізу знакових систем. Структура акту спілкування.

Тема 3. Закони логіки.

Закон як відображення найістотніших зв'язків і відношень у предметах та явищах об'єктивного світу. Закони мислення. Зв'язок мислення та законів природи і суспільства. Основні риси правильного мислення: визначеність, послідовність, несуперечливість та доказовість. Значення основних законів логіки для правильного мислення, зокрема для економічної науки і практики, юриспруденції.

Основні закони логіки. Закон тотожності та його об'єктивна основа. Закон суперечності (несуперечності). Типи суперечностей. Закон виключеного третього. Закон достатньої підстави. Неосновні закони логіки. Закони подвійного заперечення, контрапозиції де Моргана. Функції основних законів логіки в роботі економіста і юриста.

Тема 4. Формалізація як метод логіки

Структура природної мови та логічна структура форм і законів мислення, Поняття формалізації. Логічна структура думки. Формалізована мова як мова символів. Підходи до формалізації. Переваги застосування формалізованої мови. Природна мова та мова науки. Структура формалізованої мови. Поняття метамови та об'єкт-мови. Дослідження мови в традиційній та сучасній логіці.

Тема 5. Семантичний аналіз виразів природної мови

Поняття семантичного аналізу мовних виразів. Типологія мовних виразів як носіїв логічних форм, властивостей і відношень. Види висловлювань, що входять до складу висловлювання. Поняття та різновиди дескриптивних термінів. Терм і предикатор. Логічний підмет та логічний присудок. Суттєві риси предикатора. Предметні функтори (предметно-функціональні вирази). Особливості змінних символів. Логічні терміни та особливості їх

використання. Логічна зв'язка та їх різновиди. Логічні сполучники (кон'юнкція, диз'юнкція, імплікація, еквівалентність, заперечення). Логіка висловлювань. Прості та складні висловлювання. Таблиці істинності в логіці висловлювань. Логічні оператори як різновид логічних термінів. Види логічних операторів (квантори, оператори дескрипції).

Тема 6. Елементи теорії імен

Теорія імен як складова теорії простих описових висловлювань. Ім'я в логіці предикатів. Відношення іменування та його структура. Предметне і смислове значення імені. Значення імені. Смысл імені. Класифікація імен. Принципи та правила використання імен. Принципи відношення іменування Р. Карнапа. Контекст мовного виразу та його різновиди.

Тема 7. Функціональний аналіз в логіці

Поняття функціонального підходу в логіці. Функція. Види функціональних відношень. Структура функції: аргумент функції і значення функції. Визначальні властивості функції: місткість функції, область можливих аргументів функції, область визначення функції, область значення функції. Види функцій. Логічні та предметні функції і їх різновиди.

Тема 8. Історичний аналіз логіки як науки

Виникнення науки логіки й основні етапи її розвитку. Передісторія логіки (Стародавня Індія, Китай, Греція). Вчення Аристотеля про силогізми, закони логіки. Логіка схоластів. Середньовічна іудейська і мусульманська традиція логічного аналізу. Логіка нового часу (індуктивний метод Ф. Бекона і дедуктивний метод Р. Декарта).

Сучасний етап розвитку формальної логіки. Внесок Дж. С. Мілля в систематизацію логічного знання. Трансцендентальна логіка І. Канта. Діалектична логіка Гегеля (вчення про поняття). Алгебра логіки. Розвиток логіки у зв'язку з обґрунтуванням математики. Аксиоматика. Багатозначні логіки. Модальна логіка та її види. Інтуїціоністська логіка. Конструктивні логіки. Позитивна і паранесуперечлива логіка. Розвиток логіки в Україні.

РОЗДІЛ 2. ЛОГІЧНІ ФОРМИ МИСЛЕННЯ. ОСНОВИ АРГУМЕНТАЦІЇ, ДОВЕДЕННЯ ТА СПРОСТУВАННЯ

Тема 9. Поняття

Поняття як основна форма мислення, форма відображення дійсності. Мовна форма вираження поняття. Терміни і поняття. Проблема точності термінології в суспільних науках, зокрема юриспруденції. Основні логічні прийоми формування понять: порівняння, аналіз і синтез, абстрагування, узагальнення, об'єктивні основи логічних прийомів утворення понять. Логічна характеристика поняття.

Зміст поняття. Ознаки предметів та їх види. Істотні та неістотні ознаки, відмітні та невідмітні, випадкові та необхідні, родові та видові. Властивості і відношення як ознаки. Обсяг поняття.

Види понять. Поняття пусті (з нульовим обсягом) і непусті. Поняття з універсальним обсягом. Загальні й одиничні поняття. Конкретні та абстрактні, відносні і безвідносні поняття. Позитивні й негативні, збірні і незбірні поняття. Поняття різних рівнів абстракції.

Відношення між поняттями як головний зміст логіки. Порівнянні і непорівнянні поняття. Сумісні і несумісні поняття. Типи сумісності: рівнозначність, перехрещення, підпорядкованість (відношення роду і виду). Типи несумісності: співпорядкованість, протилежність, суперечність. Кругові діаграми Ейлера та Венна для вираження відношень між поняттями. Гносеологічне та логічне значення відношень між поняттями. Закон оберненого відношення між обсягом і змістом поняття.

Операції з класами (обсягами) понять: перетин, об'єднання, доповнення. Значення цих операцій для утворення нових класів понять. Узагальнення та обмеження понять. Роль операцій узагальнення та обмеження в економічних та юридичних науках.

Поділ понять: дихотомічний, за виміною ознаки. Правила та можливі помилки в поділі понять. Класифікація понять. Види класифікації. Класифікація за істотними ознаками

(природна класифікація). Класифікація за неістотними ознаками (допоміжна). Класифікація в соціальних, економічних науках, в юриспруденції.

Визначення (дефініція) понять. Визначення як логічна операція. Логічна структура поняття. Сутність визначення і значення коротких дефініцій у суспільствознавстві, економічних науках та юриспруденції. Види визначення. Номінальні та реальні визначення. Явні і неявні визначення через рід та видову відмінність. Правила явного визначення. Можливі помилки у визначеннях. Неявні визначення: контекстуальні, індикативні, аксіоматичні. Прийоми, подібні до визначення: порівняння, опис, характеристика, пояснення за допомогою прикладу та ін. Визначення базових термінів у суспільствознавстві, зокрема в економічних науках, юриспруденції. Наукова термінологія: економічна, юридична.

Тема 10. Судження

Загальна характеристика суджень. Судження як логічна форма відображення реальності. Судження, речення і висловлювання. Розповідні, спонукальні, питальні речення та їх логічний зміст. Види суджень. Прості і складні судження.

Структура простого судження. Види простих суджень: атрибутивні, екзистенціальні і релятивні. Судження з простими і складними предикатами.

Категоричні судження та їх види (розподіл за кількістю та якістю). Виділяючі та виключаючі висловлювання. Розподіл термінів у судженнях. Значення категоричних суджень у відображенні соціальних та економічних явищ і законів.

Складні судження. Утворення складних суджень з простих за допомогою логічних зв'язків: кон'юнкції, диз'юнкції (строгої, нестрогої), імплікації, еквіваленції та заперечення. Умови істинності складних суджень (табличні визначення). Матеріальна імплікація та умовні судження. Поняття необхідної і достатньої умови.

Відношення між судженнями за їх істинністю. Відношення сумісності: еквівалентність, логічне слідування, частковий збіг (субконтрарність). Відношення несумісності: суперечність (контрадикторність), протилежність (контрарність). Логічний квадрат. Правила утворення заперечних (суперечних) висловлювань.

Модальність суджень. Логічна і фактична модальність. Основні категорії алетичної модальності: необхідність, можливість, випадковість. Поняття епістемічної, деонтичної, аксіологічної, часової та інших модальностей. Необхідність і можливість, зв'язок між ними. Юридичні та економічні теорії і практика. Проблема істинності модальних суджень.

Тема 11. Умовивід

Загальне поняття про умовивід. Умовивід як форма пізнання окремого, особливого і загального у відображенні реальних речей. Структура умовиводу: засновки, висновок, логічний зв'язок між засновками та висновками. Поняття логічного слідування. Логічно необхідні та ймовірні (правдоподібні) умовиводи. Дедукція, аналогія, гіпотеза. Умови, які забезпечують отримання істинного висновку в умовиводах.

Дедуктивні умовиводи. Загальна характеристика дедуктивних умовиводів. Необхідний характер логічного слідування в дедуктивних умовиводах. Різні форми дедуктивних умовиводів та поняття правила висновку. Правила дедуктивних висновків.

Традиційна силлогістика. Висновки з категоричних висловлювань. Безпосередні й опосередковані умовиводи. Безпосередні умовиводи: перетворення, обернення, протиставлення предикатів, висновки за "логічним квадратом".

Категоричний силлогізм (опосередковані умовиводи). Склад силлогізму. Фігури і модуси силлогізму. Правильні модуси. Аксіома силлогізму. Загальні правила силлогізму. Спеціальні правила фігур силлогізму. Вибір правильних модусів за допомогою кругових діаграм.

Скорочений силлогізм (ентимема). Відновлення силлогізму з ентимеми. Поняття про складні (полісиллогізми) та складноскорочені силлогізми (сорити та епіхейреми).

Висновки з суджень з відношеннями. Основні властивості двомісних відношень: рефлексивність, симетричність, транзитивність. Умовиводи, засновані на властивостях відношень.

Індуктивні умовиводи. Поняття «правдоподібні умовиводи» та їх види. Значення експериментальних даних для обґрунтування об'єктивності правдоподібних умовиводів. Загальна характеристика індуктивних умовиводів та їх відмінність від дедуктивних умовиводів. Зв'язок індукції з досвідними узагальненнями. Місце спостереження та експерименту в отриманні знання індуктивним методом. Види індуктивних умовиводів:

повна і неповна індукція. Структура умовиводу. Поняття про математичну індукцію. Популярна індукція.

Нумеративний характер популярної індукції. Проблематичність індуктивних узагальнень. Поняття ймовірнісної оцінки ступеня обґрунтованості індуктивних узагальнень. Умови, які збільшують ступінь ймовірності висновків популярної індукції. Наукова індукція. Специфіка спостереження і досвіду як методів пізнання суспільних явищ, зокрема правових відношень. Принципи вибору та виключення (елімінації), які обмежують можливість випадкових узагальнень.

Індуктивні методи встановлення причинних зв'язків. Метод схожості, метод відмінності, об'єднаний метод схожості і відмінності, метод остач. Властивості причинної залежності — основа індуктивних методів узагальнення.

Статистичні узагальнення. Поняття про популяцію, зразок і частоту ознаки. Індуктивна природа статистичних узагальнень. Роль статистичних узагальнень в економіці та юриспруденції, для вивчення економічних і правових відношень.

Умовивід за аналогією. Зв'язок окремого з окремим у дійсності як об'єктивна основа умовиводу за аналогією. Аналогія як метод. Аналогія як умовивід. Структура аналогії. Види умовиводів за аналогією: аналогія властивостей і аналогія відношень. Нестрога та строга аналогія. Достовірність висновків в умовиводах строгої аналогії. Аналогія — логічна основа методу моделювання в науці і техніці, зокрема в економічній та юридичній науці і практиці.

Гіпотеза. Види гіпотез. Версія. Побудова гіпотези (версії). Перевірка гіпотези. Доведення гіпотези. Роль гіпотези в економічному і юридичному дослідженні.

Тема 12. Аргументація, доведення та спростування

Аргументація і процес формування переконань. Соціальні, психологічні, лінгвістичні, моральні, правові і логічні фактори переконливої дії. Доведення і переконання. Наукові принципи доведення і переконання. Доказове судження — логічна основа наукових переконань.

Поняття доведення. Структура доведення: теза, аргументи, демонстрація. Види доведення: пряме, непряме. Різновиди непрямого доведення: від протилежного (апагогічне), розділове доведення (методом виключення).

Поняття спростування. Способи спростування: спростування тези (пряме і непряме); критика аргументів; виявлення неспроможності демонстрації. Логічні вимоги наукової критики. Доведення і спростування гіпотези. Правила доказового судження. Правила відносно тези та антитези. Логічні помилки відносно тези та антитези. Повна і часткова підміна тези й антитези. Правила відносно аргументів. Принципи підбору наукових фактів як аргументів у доведеннях та спростуваннях. Оперування фактами. Помилки аргументації: хибна основа, випередження основи, апеляція до особи, недостатність основи та ін.

Правило демонстрації. Використання дедукції, індукції та аналогії у процесі аргументації. Типові помилки в демонстрації. Порушення правил демонстрації. Логічні помилки: паралогізми та софізми. Поняття про логічні парадокси.

Дискусія як метод обговорення шляхів вирішення спірних питань. Дискусія і спір. Види спорів. Правила ведення дискусії. Мистецтво полеміки. Шляхи досягнення консенсусу. Роль дискусії в економічній, політичній та юридичній діяльності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Бандурка О.М., Тягло О.В. Юридична логіка: підручник. 2-е вид., переробл. і доповн. Х.: Золота миля, 2023. 216 с.
2. Гнатюк Я.С. Логіка: сучасна перспектива традиційної теорії : навч. посіб. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2022. 356 с.
3. Гнатюк Я.С. Основи логіки : Навчальний посібник. Івано-Франківськ: Видавець І.Я.Третяк, 2023. 304 с.
4. Жеребкін В.Є. Логіка: підручник. К.: Т-во «Знання»: КОО, 2021. 262 с.
5. Конверський А.Є. Логіка: підручник. 2-ге вид., випр. К.: ВПЦ «Київський університет», 2023. 391 с.
6. Логіка для правознавців [Текст] : навч. посіб. / [О.О. Бандура, О.І. Гвоздік, В.М. Кравець та ін.]. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2023. 144 с.
7. Орендарчук Г.О. Логіка: Навчальний посібник для студентів економічних та юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Вид. друге, перероб. і допов. Тернопіль: Астон, 2022. 272 с.
8. Гофтул М.Г. Логіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий центр «Академія», 2020. 368 с.
9. Шепетяк О.М. Логіка. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Фенікс, 2021. 256 с.
10. Хоменко І. В. Логіка: теорія та практика: Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2022. 400 с.
11. Юридична логіка: підручник / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ЛьвДУВС, 2023. 248 с.

Допоміжна:

1. Богдановський І.В., Льовкіна О.Г. Логіка: Опорний конспект лекцій. К.: МАУП, 2022. 168 с.
2. Войтенко Д.О., Качурова С. В., Невельська-Гордеева О.П. Логіка в запитаннях та відповідях: за списком екзаменаційних питань з вирішенням практичних завдань до іспиту: навч. посіб. для студ., що готуються до іспиту з логіки; за ред. О.П. Невельської-Гордеевої. Харків: Право, 2023. 126 с.
3. Гасяк О.С. Формальна логіка. Розв'язкові процедури, алгоритми, словник базових термінів і понять: навч. посібник. Вид. 2-ге, переробл. та доповн. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2023. 544 с.
4. Компаративістський аналіз традиційної та класичної логіки : навч. посіб. / Кузьменко В. В., Наливайко Л. Р., Талдикін О. В., Головіна О. В. та ін.; за заг. ред. В.В. Кузьменка. Дніпро: Видавець Біла К.О., 2022. 158с.
5. Копитко А.Д. Логіка. Ч.1. Програма, плани семінарських занять з методичними рекомендаціями та завдання для самостійної роботи студентів спеціальності «Право». Львів: ЛНАУ. 2022. 74 с.
6. Копитко А.Д. Логіка. Ч.2. Плани семінарських занять з методичними рекомендаціями та завдання для самостійної роботи студентів спеціальності «Право». Львів: ЛНАУ. 2022. 93 с.
7. Кравцов Ю.С. Конспект лекцій з курсу «Логіка» освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для всіх спеціальностей. Кам'янське: ДДТУ, 2022. 176 с.
8. Пасько Я.І., Білецький В.В., Савенкова М.Є., Бурега В.В. Логіка: навчально-методичний посібник / Заг.ред. Бурега В.В. Донецьк: ДонДДУ, 2020. 74 с.
9. Пилипко Є.В. Курс лекцій «Логіка» (для студентів усіх форм навчання всіх спеціальностей). Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Х.: ХНУМГ, 2023. 94 с.
10. Сластенко Є.Ф., Ягодзінський С.М. Логіка: Навч. посіб. / За ред. Л.Г. Дротянко. К.:

- Книжкове видавництво НАУ, 2020. 192 с.
11. Утюж І.Г. Логіка: курс лекцій. Навчальний посібник.. Запоріжжя: ЗДМУ, 2022. 67 с.
12. Шумка М.Л. Основи логіки. Конспект лекцій. Тернопіль: СМП «Тайп», 2022. 112 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Бібліотечно-інформаційні ресурси — книжковий фонд, періодика та фонди на електронних носіях бібліотеки ЛНУП, державних органів науково-технічної інформації, наукових, науково-технічних бібліотек та інших наукових бібліотек України:

ВИДАВНИЦТВА

1. Сайт видавництва «Алерта»: <http://www.alerta.kiev.ua>
2. Сайт видавництва «Олді-плюс» www.oliplus.ks.ua
3. Сайт видавництва «Ліра-К»: www.lira-k.com.ua
4. Сайт видавництва «Патерик»: <https://www.facebook.com/patericVidavnichtvo>
5. Сайт видавництва «Новий світ-2000»: www.ns.2000.com.ua
6. Сайт видавництва «Знання України»: znannia.com.ua
7. Сайт видавництва «Центр учбової літератури»: center-uchbovoyi-literaturibusiness-quitd.com.u

ПРОВІДНІ НАУКОВІ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
2. Сайт бібліотеки: <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»
4. Сайт бібліотеки: <http://www.library.ukma.kiev.ua/index.php?id=58>
5. Наукова електронна бібліотека «Веда»
6. Сайт бібліотеки: <http://www.lib.ua-ru.net/katalog/41.html>
7. Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля
8. Сайт бібліотеки: http://www.library.snu.edu.ua/bd_snu.html
9. Національна ільсько-господарська бібліотека ім. В.І. Вернадського.
10. Сайт бібліотеки: library@nbuv.gov.ua
11. Національна Парламентська бібліотека України.
12. Сайт бібліотеки: <http://nplu.kiev.ua>
13. Національна бібліотека України для дітей.
14. Сайт бібліотеки: <http://www.chl/kiev.ua>
15. Державна бібліотека України для юнацтва.
16. Сайт бібліотеки: <http://www.4uth.gov.ua>
17. Науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухомлинського.
18. Сайт бібліотеки: <http://www.library.edu-ua.net>
19. Державна наукова медична бібліотека України.
20. Сайт бібліотеки: <http://library.gov.ua>
21. Державна науково-технічна бібліотека України – Сайт бібліотеки: <http://www.gntb.n-t.org>
22. Книжковий фонд читального залу Львівського НАУ (м. Дубляни, вул. В. Великого, 1, Львівської наукової бібліотеки ім. Стефаника НАН України (вул. Стефаника, 2).
23. Офіційний сайт Львівської електронної бібліотеки ім. В. Стефаника. Режим доступу: www.lsl.lviv.ua.

ДЕРЖАВНІ УСТАНОВИ

1. Офіційний веб-портал Верховної ради України – <http://rada.gov.ua>
Верховна Рада України – <http://portal.rada.gov.ua>
2. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади - <http://www.kmu.gov.ua>
3. Департамент науки і освіти України – www.kyiv-oblosvita.gov.ua
4. Освітній портал України MyReferatik
Сайт освітнього порталу України MyReferati: <http://www.smcae.kiev.ua>

Електронні інформаційні ресурси мережі Інтернет з переліком сайтів:

- <http://pidruchniki.com/filosofiya/>
- <http://ukrkniga.org.ua/>
- <http://platonanet.org.ua/>
- http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/index_philos.php
- <http://darkelly.info/filosofiya.html>
- <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
- <http://libfree.com/flosofya/>
- Портал Інституту історії України НАН України. Режим доступу: <http://www.history.org.ua/>
- Урядовий кур'єр: офіційний сайт (електронний ресурс) // Режим доступу: <http://www.ukurier.gov.ua/>